

shledávati zmatek překročení trestní pravomoci při výměře trestu podle §u 281 čís. 11 tr. ř.

V §u 281 čís. 11 tr. ř. uvedeny jsou jen zmatky hmotně-právní a pod pojmem »překročení trestní pravomoci« sluší rozuměti toliko případy porušení práva materiálního, kde soud ustanovil jiný způsob trestu, než podle zákona je dovoleno, nebo uložil trest, který může míti místo jen za určitých (materiálních) podmínek, jakkoli těchto podmínek není (Storch), a ne případ, kde soud v těchto směrech nepochybil a jen formálně, podle ustanovení procesuálních, mu nepříslušelo usnésti se o nařízení výkonu trestu. Není-li stížnosti ve smyslu §u 8 zákona ze 17. října 1919, čís. 562 Sb. z. a n., je Nejvyššímu soudu jako soudu zrušovacímu uvažovati o dotčeném výroku, jakoby byl soud jej vyslovivší k němu formálně příslušným. Dr. B.

Plenární usnesení ze dne 15. prosince 1925, čís. pres. 570/25.

Církevní sňatek uzavřený před duchovním církve státem uznané jest platný, byl-li tento duchovní dotyčnou církví řádně ustanoven za duchovního správce pro obvod, v němž aspoň jeden ze snoubenců měl své řádné bydliště, třeba pro obvod ten nebyla ustavena ještě náboženská obec té církve a třeba zmíněný duchovní správce nebyl ještě zemské politické správě ohlášen.

Ve sporu Josefa K. proti Marii K-ové o neplatnost manželství uzavřeného před farářem církve československé ve Voticích dne 5. února 1922 uznal první soud, že sňatek jest neplatný, poněvadž byl uzavřen před duchovním církve sice již všeobecně státem uznané, avšak k vykonávání funkci duchovního správce a zvláště k uzavírání sňatků úředně dosud neautorisovaného, jelikož ustavení se oné obce náboženské ve Voticích nebylo tehdy ještě státně schváleno (což se stalo až 28. května 1924) a také ani volba duchovního správce nebyla do 31. prosince 1924 zemské správě politické hlášena.

Odvolání žalované nebylo vyhověno. Vrchní soud uvedl v důvodech: I církevní sňatek, přípustný podle zákona č. 320-1919 je aktem státním, jež funkcionář dotyčné náboženské obce vykonává pouze v kompetenci, státní správou mu svěřené. Jurisdikce propůjčená dotyčnému faráři náboženské obce Ústřední radou (konsistoří) platí tudíž jen pro vnitřní poměry dotyčné církve, neplatí však pro vnější vztahy, pro poměr její ke státu. Není-li tedy dotyčný funkcionář příslušným

(řádým) duchovním ve smyslu norem státních, nemůže sňatek před ním uzavřený býti platným v ohledu civilně právním ani tehdy, když mohl podle názorů dotyčné náboženské společnosti sňatek uzavírat, resp. jemu asistovat s účinky církevními. Vůči státu existuje náboženská obec *de jure* — a nikoli jen *de facto* — tehdy, jsou-li splněny normy státem pro uznání nových konfessí dané. Normy ty dosud platné obsahuje zákon z 10. V. 1874 č. 68 ř. z., který stanoví v §§ 4 a 5, že ke zřízení náboženských obcí vyhledává se státního schválení a že před jeho udělením náboženská obec ustaviti se nesmí, a dále v §§ 9 a 11, že představenstvo náboženské obce a duchovní správce oznámen býti musí zemské správě politické. Podle těchto předpisů nestačí tedy schválení všeobecného statutu určité náboženské společnosti, jak se stalo u československé církve výnosem z 15. IX. 1920 č. 542 Sb. z., nýbrž je nutno schválení a uznání každé jednotlivé náboženské obce této společnosti. Takové ustanovení je ostatně obsaženo i v »Ústavě církve československé« schválené výnosem ministerstva školství a národní osvěty z 15. října 1921 č. 87.471 (čl. 6., stanovící ke zřízení každé náboženské obce této církve potřebu schválení diecesní rady a schválení státního). Nebyl tedy ani ve smyslu této ústavy církve čsl. farář ve Voticích řádně ustanoven a byl proto sňatek sporných stran před ním uzavřený podle § 12 cit. zákona z 22. V. 1919 č. 320 Sb. z. a §§ 69, 70 a 75 obč. z. právem za neplatný prohlášen.

Nejvyšší soud na dovolání žalované zrušil rozsudky nižších soudů a vrátil věc soudu stolice první, aby dále jednal a pak nově rozhodl.

O d ů v o d ě n ě í: Především dlužno uvést, že vrchní soud buduje rozsudek svůj na předpisech také již zrušených, jakýmiž jsou §§ 69 a 75 obč. z., jež podle výslovného předpisu §u 31 odst. 2 zák. ze 22. V. 1919 č. 520 Sb. pozbyly platnosti, nahrazeny byvše předpisy §u 1 a §u 8 a 12 cit. zák., čímž také derogován § 81 obč. z., aspoň pokud jde o příslušnost duchovních správců, jimž jsou snoubenci přifařeni. Netřeba tedy sice se tázati, kdo je to »ř á d n ý« duchovní správce, §u 75 obč. z., nýbrž záleží již jen na jeho příslušnosti, která neřídí se více přifařením podle §u 81 obč. z., nýbrž příslušný je podle §u 12 odst. 3. a §u 8 cit. zákona č. 320/19 Sb. duchovní správce, jenž vyhlášky předsevzal, ku kterým zase je podle §u 12 odst. 3. a §u 3 téhož zákona příslušný duchovní správce, v jehož obvodu

úřední působnosti mají snoubenci, pokud se týče ten který z nich, řádné bydliště.

Ve věci samé dlužno rozeznávat mezi právní existencí církve a právní existencí pouhé náboženské obce. Nemá-li církev právní existence, t. j., není-li státem uznána, nemůže arci býti řeči také o nějakém jejím duchovním správci a duchovní správě, neboť vše to nemůže býti právně uznáno, když není uznána církev. Existuje-li však již církev po právu, tu není v tom samo o sobě žádné závady právní, aby církev ta členům svým přísluhovala duchovní správou platně, t. j., aby tato duchovní správa byla vykonávána právem a měla, pokud jich podle povahy věci míti může, také právní účinky, třeba že církev ta nebyla ještě rozčleněna v jednotlivé náboženské obce vůbec, pokud se týče, třeba že v tom kterém místě, kde se duchovní správa vykonává, žádná náboženská obec nebyla ustavena buď vůbec, anebo ne ještě platně, t. j. nebyla ještě příslušným státním úřadem schválena. Není v tom o sobě žádné právní závady, pravíme, protože logika tomu nijak nebrání, naopak tomu svědčí: podle §u 1 č. 2. zákona z 20. V. 1874 č. 68. ř. z. udělí ministr kultu (§ 2) uznání nové církvi jen, když její náboženská nauka, bohoslužba a ústava nic protizákonného neb nemorálního neobsahuje. To vše tedy se musí před uznáním zkoumati, ale uznána-li pak církev, jsou uznány i její obřady a tudíž i její obřad celebrování sňatků (smluv manželských) a to úplně stačí, když zákon církevní uzavření sňatků za dostatečné a platné uznává, státního předsevzetí tohoto úkonu nežadaje. Aby to tedy mělo právní závadu, musil by tu býti právní předpis, jenž platnost tohoto úkonu duchovní správy a tudíž platnost sňatku mimo náboženskou obec platně zřízenou, t. j. státně schválenou a duchovního správce v ní k tomu rovněž státně schváleného neuznává, a to jest tedy naší přední otázkou, zda takový předpis právní, ať již zjevný neb latentní, v našem platném právu jest.

Na tu otázku dlužno dáti odpověď zápornou a sice z těchto důvodů:

I. Podle zákona z 20. V. 1874 č. 68 ř. z., o němž se nižší stolice opírají, vyvozující své stanovisko z jeho §§ 4, 5, 10 a 11, jest sice podmínkou pro uznání každé nové církve, aby zajištěno bylo zřízení a trvání aspoň jedné náboženské obce (§ 1 č. 2), ale byla-li tato podmínka splněna, udělí se podle §u 2 ministrem kultu církvi té právní uznání, aniž by se výkaz, že skutečně obec taková potom zřízena byla, vůbec vyžadoval,

takže o to se již stát nijak nestará. Podmínka tato sleduje účel pouze hospodářský, aby nebyly zřizovány pranepatrné církve, jež k plnění úkolů, s existencí svou spojených, postrádají hmotných prostředků. Ale církev jednou státně uznaná existuje potom právně bez ohledu na to, zda-li zajištěná aneb vůbec nějaká obec byla zřízena, čili nic, a má podle 2. odst. §u 2 všecka práva, jež podle státních zákonů uznaným církvím přísluší.

To ovšem nejsou jen práva, jež jim příslušela tehdyž podle čl. 15 státního zákona z 21. XII. 1867 č. 142 ř. z., která nyní v podstatě přísluší podle §u 122 úst. listiny každému náboženskému vyznání i bez ustavení se v církvi, nýbrž i práva zakládající se v jakýchkoli zákonech jiných.

§ 4 téhož zákona č. 68-1874 ovšem praví, že ke zřizování náboženských obcí a ke změně jich obvodů jest třeba státního schválení, které se podle §u 5 uděluje jen na výkaz, že hmotné prostředky ke krytí jejich úkolů, zejména též k vydržování duchovního správce potřebné, jsou zajištěny. Také z toho je patrné, že státu běží hlavně o stránku hospodářskou, která ovšem na platnost úkonů duchovní správy žádného účinku mít nemůže. Ovšem pokud jde o obvod náboženských obcí, na nějž klade důraz i § 6 č. 1., dotýká se věc arcí i veřejné správy státní potud, že matriky, jež duchovní správa vede, jsou založeny podle jejich obvodů, a to je důvod, proč zákon si té otázky všímá, ale ukáže se níže bod III., že to pro otázku naši, otázku platnosti sňatečného úkonu duchovní správy, nemá podle práva nyní v republice platného, významu.

Konečně jest v §u 10 a 11 téhož zákona předepsáno, že duchovní správce může býti ustanoven jen tak, že církevní úřad, k jeho zřízení povoláný, oznámí osobu za správce vyhlédnutou státnímu úřadu a zřízení je volné, když do určité lhůty po oznámení nedojdou od státního úřadu námitky. Avšak také tyto předpisy nemají důvod svůj ve starosti o úkony duchovní správy a správnost jich, nýbrž v ohledu na zájmy státní, jakými se jeví právě zájem o uvedené již matriky a pak, jak § 12 dokazuje, zájem o veřejnou mravopoctnost a případně i ztráta zdejšího státního občanství (bezpečnost státu). Proto podle nálezu bývalého vídeňského správního soudu z 15. února 1888 Budw. XII. č. 3934 není třeba oznámení §u 11, když v církvi starokatolické na uprázdněné místo k funkcím naléhavé povahy duchovní se vysílají.

Z tohoto zákona tedy hledaného právního předpisu nijak

vyčístí nelze, i jest proto zcela lhostejno, že i ústava církve čl. vyžaduje k ustavení náboženské obce státního schválení: i je lhostejno, je-li tu náboženská obec čili nic a záleží jen na právní existenci církve. Vskutku také i Stubenrauch, ač si otázku neuvědomil (8. vyd. str. 147 pozn. 2), počítá platnost sňatku o d e d n e u z n á n í n o v é c í r k v e, jež pokládá za den kritický.

II. Zákon ze dne 7. V. 1874 č. 50 ř. z. v ustanoveních svých svědčí dokonce přímo proti vši podobné interpretaci předpisů pod I. citovaných. Zákon tento se sice týče jen katolické církve, aťe zajisté nebude od místa zužitkovati jeho idee i pro naši otázku, to tím spíše, že nebude-li závady proti platnosti úkonu u církve katolické, bude jí tím méně u jiné.

§ 7 stanoví, že uvedení osoby v církevní úřad a s ním spojené spirituální oprávnění náleží církevnímu představenému, kdežto uvedení v důchody s úřadem spojené náleží jen státní správě.

§ 8 sice přiznává státu podobnou ingerenci jako § 12 zákona pod I. uvedeného, tak jako již § 6 stanovil ji i při dosažení v církevní úřad obdobně jako § 11 shora, I. a § 9 jedná o opatření v případě nastalé nezpůsobilosti duchovního správce, nařizuje, že státní a církevní úřad mají se postarati o zástupce ve vzájemném dorozumění, avšak § 10 stanoví, že v případech, že duchovního správce zajde jiná překážka, má církevní představený, aniž by potřeboval státního souhlasu, nejde-li zrovna o zájmy majetkové tam naznačené, učiniti opatření.

Zákon tedy rozeznává spiritualie, k nimž ovšem patří udělování svátosti, jakou je i celebrování sňatku, a věci hmotné či světské, a spiritualie ponechává zásadně, pokud tomu nevadí ten neb onen jeho zájem, církvi samotné, záležitosti světské však bere na sebe buď výlučně nebo za spolupůsobení církve. Stát sice má, jak řečeno, na sňatečných úkonech duchovní správy církevní zájem z příčiny matrik, avšak zákon náš č. 320-19 Sb. z. stanoví oproti dřívějšímu právu, jež to nechávalo na pochybách, v § 10 výslovně, že platnost manželství na zřízení zápisu v matrikách nezávisí, čímž i ten zájem prohlášen jest v této příčině za nerozhodný.

III. Zákon z 9. IV. 1870 č. 51 ř. z. předpisuje v § 1, že úkony, jež zákony v příčině sňatků a vedení matrik o nich duchovním správcům příkazují, přísluší ohledně osob, jež ž á d n é

zákonně uznané církvi nenáleží, okresním hejtmánstvím, pokud se týče magistrátům statutárních obcí.

Za podmínku klade se tedy, aby osoba buď nenáležela žádné církvi, anebo aby církev, k níž náleží, nebyla státem uznaná, nikterak ale nestačí případ, když tu církev zákonem uznána je, avšak není v ní ještě žádné náboženské obce státem schválené. A to je nejsilnější vyvrácení stanoviska nižších stolic: Kdyby ony měly pravdu, pak by v takovém případě osoby, náležející církvi sice uznané, ale nemající ještě žádné náboženské obce, byly vůbec z práva sňatku vyloučeny, neboť světský úřad by je oddati nemohl, protože tu není podmínky, aby náležely k církvi zákonem neuznané, ježto jejich církev uznána jest, ale kdyby je oddal duchovní správce této církve, byl by to sňatek neplatný, ježto tu není žádné náboženské obce. A tak by tomu bylo také, i kdyby třeba nějaká obec tu už byla, ale oni by nebyly do ní příslušné, tak aby je jejich správce oddati mohl.

Zřejmo, že mínění, že sňatek ten je neplatný, musí býti zavrženo, protože vede k nemožnému výsledku.

Ovšem nyní v naší republice zákon č. 320-19 Sb. umožnil i takovým osobám sňatek civilní, učiniv ho úplně volným, kdežto do té doby byl jen opatřením nouzovým, avšak zákon I., o němž se potíraný zde názor opírá, musí býti vykládán podle doby svého vzniku, za které náš zákon III. už existoval a nikoli podle stavu našeho zákonodárství nynějšího, když toto na něm samém docela ničeho ani přímo, ani nepřímo nezměnilo.

K podobnému výsledku došli bychom také i podle zákona ze 25. V. 1868 č. 47 ř. z., ale to již rozbíratí netřeba, stačí zákon hořejší.

IV. Byla-li by však jaká pochybnost ještě, pak je tu předpis §u 99 Obč. z., že domněnka je vždy pro platnost manželství. Předpis ovšem platí přímo jen v příčině důkazu, není ale závady užití ho v duchu zákona, jenž přeje bezesporně zachování manželství, analogicky i na případ, že stav právní je pochybný, neboť i pak dlužno ve smyslu zákonodárcově rozhodnutí se spíše pro platnost než neplatnost manželství. Když tedy čl. církev je již od 15. září 1920 uznána a sňatek celebrován byl dne 5. října 1922, je v tomto ohledu vše v pořádku.

Nicméně daný případ nelze řešiti dosud pro překážku jinou.

Byl sice zrušen § 94 obč. z. Šem 25 zákona č. 320-19 Sb., avšak nahrazen byl §em 28 tohoto zákona, a i dle tohoto jest

důvod neplatnosti manželství vytčený v §u 8, pokud se týče v §u 12 odst. 3. téhož zákona, t. j. uzavření jeho před nepřislušným úřadem, neb duchovním správcem, důvodem veřejnoprávním, jež vyšetřiti dlužno z úřední povinnosti, takže předpis §u 12 řízení ve věcech manž., že vyšetřování má se omeziti jen na uplatněné důvody neplatnosti, zde místa nemá.

Avšak zdali farář ve Voticích, jež sňatku celebroid, byl příslušný, není ze spisů zřejmo. Co udal biskup dr. Farský jako svědek, je jen potvrzení právního stavu, jehož posouzení náleží soudu na základě zjištěných skutečností. Bylo by tedy vyšetřiti a zjistiti, kdy a kterým aktem církevním byl farář ve Voticích ustanoven, a v jaké vlastnosti, a zda pro nějaký obvod a pro který, a pak teprve bude lze posouditi, byl-li podle shora citovaných předpisů příslušným.

Bylo proto rozhodnuto, jak se stalo.

—er.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 13. října 1925 R v I 8901/25.

L I T E R Á R N Í Z P R Á V Y.

Z ČASOPISŮ. České právo. Ročník VIII., č. 2. Dr. Jar. Čulík: Notářstvo v jazykovém nařízení.

Juristenzeitung für das Gebiet der Tschechoslowakischen Republik. Ročník VII., č. 3. Prof. Dr. H. Klang: Das letzte Heft der Entscheidungen des Obersten Gerichtshofes in Wien (Dokončení); Dr. E. Fischer-Colbrie: Pflichtteil des Ehegatten? Dr. E. Hexner: Die Veordnungen des bevollmächtigten Ministers für die Slowakei (Dokončení); Dr. C. Zebo: Die Gemeinden im Reformentwurf über direkte Steuern (Pokračování); č. 4. Dr. Kurt Bräunlich: Das internationale Obligationenrecht im Revisionsentwurf des allg. bürgerl. Gesetzbuches; Dr. Ernst Güntner: Zur Novellierung der Advokatenordnung. (Pokračování.); Dr. Carl Zebo: Die Gemeinden im Reformentwurf über direkte Steuern. (Dokončení.)

Soudcovské listy. Ročník VIII., č. 2. — R. v. z. s. K. Wandas: Použití arithmetiky v řízení pozůstalostním; Dr. Rud. Schreiber: Španělské soudnictví; Dr. Poláček: Styk soudů s cizinou. (Přehled předpisů uveřejněných ve sbírce zákonů a nařízení a ve Věstníku ministerstva spravedlnosti); Dr. Josef Beutl: K praxi paragrafu 3 lit. g) zák. o závodních výborech; K. Krcha: Organizace soudů a soudcovská neodvislost; Praha—Brno. (Viz letošní Právník str. 74—5.)

Všehrd. Ročník VII., č. 5. — Dr. Ad. Procházka: O zápisu do stálých voličských seznamů jako náležitosti pasivního práva volebního. (Fakt zápisu jest pro rozhodnutí o volitelnosti nerozhodný.) — Dr. Ant. Švehla: Změna a zánik obligace při nucené dražbě nemovitosti. (»V průběhu dražebního řízení, pokud má věřitel dostati hotové zaplacení z výtěžku, nedochází k změně obligace původní a její zrušení nastává teprve dnem vyplacení peněz a jen v rozsahu skutečně vyplacené částky.«). — Lad. Müller: Problém státní moci.